

AZƏRBAYCANIN POSTKONFLİKT ƏRAZİLƏRİNDƏ İNVESTİSİYA-MALİYYƏ MEXANİZMLƏRİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ YOLLARI

FATİMƏ MUSAYEVA

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin
doktorantı

E-mail: fatima.musayevam@gmail.com

Qeyd edək ki, müasir şəraitdə postkonflikt ərazilərin uğurlu bərpası məsələləri xüsusilə aktuallaşır. Postkonflikt ərazilərin bərpası onların işləmə rejiminin yaradılmasını nəzərdə tutur, burada dövlət istehsalın inkişafı və normal yaşayış üçün şərait yaradır. Həmin ərazilərin bərpasında əsas iştirakçı və əlaqələndirici subyekt və iqtisadi siyasətdə dəyişikliklərin təşəbbüskarı dövlətdir. Bu ərazilərin bərpası üçün yüksək keyfiyyətli institusional iqlim, əlçatan maliyyə-investisiya mənbələri və islahatların mərhələli şəkildə reallaşdırılması önəmli amillər hesab olunur. Postkonflikt ərazilərin bərpası probleminə elmi ictimaiyyətin marağı iqtisadi nəzəriyyənin “postkonflikt dövrdə iqtisadi inkişaf nəzəriyyəsi” adlanan yeni inkişaf istiqamətində öz əksini tapmışdır. Bu nəzəriyyə çərçivəsində tədqiqatların köməyi ilə postkonflikt dövrdə bütövlükdə ölkələrin iqtisadiyyatının və ya onların ayrı bir sektorunun iqtisadi potensialını bərpa etmək və gücləndirmək üçün az və ya çox dərəcədə uğurlu ola biləcək strategiyalar hazırlanır. “Postkonflikt ərazilər” termini məkan planlaşdırılması prinsiplərini dəqiqləşdirmək məqsədi ilə dövriyyəyə daxil edilmişdir. Belə ərazilərə bərpa dövründə xüsusi yanama olmalı və bununla bağlı xüsusi bərpa proqram və strategiyaların hazırlanması tələb olunur [1, s.55]. Postkonflikt ərazilərin bərpası proqramlarının reallaşdırılmasında əsas məqsəd həmin əraziyə köçürüləcək əhali üçün iş yerləri yaratmaq, təhsil, tibbi xidmət, mənzil və təhlükəsizliklə bağlı əsas ehtiyaclarını ödəməkdir.

Hesab edirik ki, Azərbaycanda postkonflikt ərazilərin yenidən qurulması və inkişafı ölkə iqtisadiyyatına əlavə töhfə verə bilər. Postkonflikt ərazilərin səmərəli bərpası ölkənin iqtisadi imkanlarını genişləndirmək üçün əlavə resurslar yaradacaq, xüsusən də regional iqtisadi inkişafa yeni metodoloji və praktiki yanaşmalar formalaşacaqdır. Bu məqsədlə xaricdən investisiya cəlb etmək də zəruridir, lakin öncə, ölkəmiz öz iqtisadi gücünə, maliyyə-investisiya potensialına xüsusi diqqət yetirməlidir [2, s.255]. Postkonflikt ərazilərin maliyyə-investisiya potensialı onların ümumi maliyyə-investisiya imkanlarını ifadə edir, idarəetmə prosesində maliyyə-investisiya

resurslarına çevrilir və həmin ərazilərin inkişaf məqsədlərinə nail olunmasına, sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinin yüksəldilməsinə, eləcə də ərazinin investisiya cəlbediciliyinə imkan verir. Maliyyə-investisiya potensialının həcmində və strukturuna çoxlu sayda amillər təsir edir: istehsalın artım tempi və ərazinin inkişaf dərəcəsi; kənd təsərrüfatı, xammal və sənaye sahələrinin üstünlük təşkil etdiyi istehsalın ərazi tərkibi; milli gəlirin bölüşdürülməsi sahəsində investisiya strategiyası və siyasəti; maliyyə-kredit sisteminin inkişafı və s.

Postkonflikt ərazilərin inkişafı üçün müxtəlif konsolidə edilmiş proqram və proqnozlar hazırlanmalı, bunun üçün ilkin mərhələdə maliyyə-investisiya potensialının müəyyənləşdirilməsi zəruridir. Həmin proqram və proqnozlar dövlətin maliyyə-investisiya siyasəti çərçivəsində hazırlanmalı və reallaşdırılmalıdır. Məlumdur ki, milli iqtisadiyyatın inkişafı və bu inkişafın davamlı olmasından ötrü münbit şəraitin yaradılması ölkənin investisiya-maliyyə fəaliyyətindən və investisiya-maliyyə siyasətindən asılıdır. İnkişafın davamlılığına nail olmaq üçün investisiya və maliyyə bazarlarını inkişaf etdirmək, investisiyaların səmərəliliyini təmin etmək, cəlbediciliyi problemlərini həll etmək, xüsusən də xarici investisiyaları stimullaşdıran mühit yaratmaq lazımdır [3, s.26]. Maliyyə-investisiya siyasətinin məqsəd və vəzifələri maliyyə-investisiya planlaşdırması prosesində hazırlanır. Maliyyə-investisiya planlaşdırması maliyyə-investisiya resurslarının tarazlaşdırılmasına və mütənasibliyinə yönəlmiş fəaliyyətdir. Maliyyə-investisiya planlaşdırması mərhələsində maliyyə-investisiya alətlərinin çeşidi müəyyənləşdirilir, maliyyə-investisiya resurslarının səfərbər edilməsi və istifadəsi üçün metodoloji prinsiplər, konkret metod və üsullar hazırlanır. Maliyyə-investisiya planlaşdırmasının əsas obyektində kəmiyyət ifadəsini əldə edən maliyyə-investisiya əlaqələri hesab olunur [4, s.15]. Maliyyə-investisiya planlaşdırılması sistemində əsas yer büdcə vəsaitlərinin hərəkətini, onun formalaşdırılması və istifadəsinin forma və üsullarını, gəlir və xərclərin strukturunu əks etdirən büdcə planlaşdırılmasına verilir.

Maliyyə-investisiya planlaşdırılması sistemi maliyyə-investisiya resursları mənbələrinin strukturunun dəyişməsində konkret əlaqələri və uzunmüddətli meylləri, habelə gələcəkdə bu sahələrin inkişafını xarakterizə edən amilləri aşkar etməyə imkan verir.

Fikrimizcə, hər hansı bir ərazinin maliyyə-investisiya potensialı istifadə edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, onların sərəncamında olan müxtəlif növ resursların mövcudluğundan asılıdır və bu resurslar qiymətləndirilməlidir. Postkonflikt ərazilərin maliyyə-investisiya potensialının formalaşmasına ekoloji və təbii resurs komponentləri, makroiqtisadi parametrlər, investisiya sahələri və obyektləri, habelə iqtisadi inkişaf səviyyəsi önəmli dərəcədə təsir göstərir. Bu təsirlərin müsbət effekt verməsi üçün postkonflikt ərazilərin inkişafına imkan verəcək maliyyə-investisiya potensialı səmərəli şəkildə idarə olunmalıdır. Maliyyə-investisiya potensialının idarə edilməsi sistemi bir qrup mərhələləri əhatə edir: regionun maliyyə-investisiya potensialının mövcud səviyyəsinin diaqnostikası, onun formalaşmasında problemlərin müəyyənəndirilməsi; regionun maliyyə-investisiya potensialının formalaşmasında prioritetlərin müəyyənəndirilməsi; qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa imkan verən hədəflərin müəyyənəndirilməsi; daxili və xarici resursların səfərbər edilməsinin əsas istiqamətlərinin müəyyənəndirilməsi, borc vəsaitlərinin yeni mənbələrinin axtarışı; maliyyə-investisiya potensialının idarə edilməsi strategiyasının elementlərinin formalaşdırılması. Demək olar ki, maliyyə-investisiya potensialı ilk öncə, ərazinin maliyyə-investisiya resurslarının formalaşdırılması imkanları ilə bağlıdır. Hazırda Azərbaycanda postkonflikt ərazilərin maliyyə-investisiya resurslarına olan tələbatının ödənilməsi ümumi məqsədə - əhalinin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş və bu, davamlı inkişafa nail olmaq üçün bütün səviyələrdə dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarının büdcə-vergi münasibətləri ilə təmin edilir. Maliyyə-investisiya mexanizmi vasitəsilə proseslərin özünü stimullaşdıran inkişaf proseslərini işə salmaq və sistemin bütün məkanında onların intensivliyini artırmaq mümkündür.

Qeyd edək ki, 10 dekabr 2021-ci il tarixində ölkə Prezidentinin "İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" imzaladığı Sərəncamı həmin ərazilərdə investisiya-maliyyə mexanizmlərinin səmərəli tətbiqinə imkan verməkdədir. Həmin

sərəncamda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının genişləndirilməsi, bu ərazilərdə ekoloji baxımdan təmiz texnologiyalar tətbiq edən, yaşıl inkişafa kömək edə biləcək və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə edən investitorlara bu sahədə zəruri dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, investisiya-maliyyə mexanizmlərinin tətbiqinin təkmilləşdirilməsi əsas prioritetlər kimi göstərilmişdir [5]. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə investisiya-maliyyə mexanizmlərinin gücləndirilməsində ölkə Prezidenti tərəfindən 2 fevral 2021-ci il tarixində təsdiqini tapmış və 2030-cu ilə qədər dövrü əhatə milli prioritetlərlə bağlı sərəncam da önəmli rola malikdir. Bu sərəncamda birbaşa xarici investisiyaların, o cümlədən infrastruktur sahələrinə strateji investorların milli iqtisadiyyata cəlb edilməsinə, habelə ölkənin milli maraqlarının qorunmasına və xarici investorlar üçün rəqabət mühitinin yaradılmasına, investisiyaların səmərəli tənzimlənməsinə diqqətin artırılması əsas vəzifələr kimi müəyyənəndirilmişdir [6].

Postkonflikt ərazilərin dirçəldilməsi prosesinin sürətləndirilməsi və sosial-iqtisadi inkişafı məqsədləri nəzərə alınmaqla maliyyə təminatının və investisiyaların cəlb edilməsinin zəruri mexanizmlərinin həlli istiqamətində təsirli və səmərəli tədbirlər reallaşdırılmalı, həmin ərazilərin bərpası və inkişafı ilə məşğul olan yerli və xarici şirkətlərin və müəssisələrin fəaliyyəti üçün şəffaf və stimullaşdırıcı investisiya və innovasiya mühiti təmin edilməli, bu ərazilərdə fəaliyyətlərin davamlı maliyyələşdirilməsi mexanizmləri yaradılmalı, faydalı qazıntı ehtiyatlarının hasilatı və emalına kompleks yanaşmanı təmin etmək üçün mədəncixarma sənayesinin profilləri əsasında sənaye klasterləri yaradılmalıdır [7, s.284].

Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi xeyli dərəcədə investisiyaların səmərəli şəkildə cəlb edilməsindən və onların tənzimlənməsi səviyyəsindən də asılıdır. İntestisiyaların cəlb edilməsi tədbirlərini tənzimləmək məqsədilə inzibati üsullardan, o cümlədən normativ hüquqi aktlardan istifadə olunur. Normativ hüquqi aktlar kreditlərin, subsidiyaların, lisenziyaların və kvotaların verilməsini tənzimləyir. Ölkəyə investisiya cəlb etmək və onun inkişafına nəzarət etmək üçün iqtisadi üsullardan istifadə olunur. Dolayısı investisiya siyasəti tədbirlərinə proqnoz proqramları, ərazinin iqtisadi inkişafının planlaşdı-

rılması, vergi və kredit tədbirlərinin reallaşdırılması (vergi dərəcələrinin azaldılması, imtiyazlar) daxildir. Birbaşa iqtisadi üsullara investisiyaların cəlb edilməsini, dövlət və özəl investisiyaların nisbətinin dəyişdirilməsini və s. aid etmək olar [8, s.441].

Azərbaycanın postkonflikt ərazilərindən olan Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrinə cəlb olunan investisiyaların sahələr üzrə bölgüsünü təhlil edək. Qarabağ bölgəsinə 2023-cü ildə 2254399,8 min manat dəyərində investisiya yönəldilib ki, bunun 70,0%-i xidmət sahələrinə, 22,7%-i məhsul istehsalına, 7,3%-i isə yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilib. 2023-cü ildə 2020-ci ilə görə xidmət sahələrinə yönəlik investisiyaların həcmi 10,6 dəfə, məhsul istehsalına yönəldilənlər 7,6 dəfə, yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilənlər isə 3,8 dəfə artmışdır. Şərqi Zəngəzur bölgəsinə isə 2023-cü ildə 4011124,5 min manat dəyərində investisiya yönəldilib ki, bunun 53,5%-i xidmət sahələrinə, 44,2%-i məhsul istehsalına, 2,3%-i isə yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilib [9]. 2023-cü ildə 2021-ci ilə görə xidmət sahələrinə yönəlik investisiyaların həcmi 2,5 dəfə, məhsul istehsalına yönəldilənlər 18,1 dəfə, yaşayış evlərinin tikintisinə yönəldilənlər isə 313,1 dəfə artmışdır.

İnvestisiya fəaliyyətinin davamlı artımına nail olmaq məqsədilə mütərəqqi milli strategiyanın hazırlanması və reallaşdırılması zəruridir. Ölkənin inkişaf üçün investisiya strategiyasının prioritet istiqamətləri sənaye, maliyyə və sosial infrastruktur sahələrində mütərəqqi struktur dəyişikliklərinin başlanması və reallaşdırılmasıdır. Postkonflikt ərazilərdə investisiya cəlb edilməsinin artırılması üçün dövlət tərəfindən uzunmüddətli investisiya layihələrində sahibkarların faydalı iştirakına yönəlməmiş tədbirlər kompleksinin təmin edilməsinə də ehtiyac vardır. Postkonflikt ərazilərin dinamik inkişafı prioritetlər sistemini müəyyənləşdirmədən həmin ərazilərdə yerləşən əhali ilə yanaşı, müəssisə və təşkilatların, dövlət orqanlarının fəaliyyətlərinin ardıcılığını təmin etmədən mümkün deyil. Sosial-iqtisadi inkişafın yuxarıda qeyd olunan məsələlərinin həlli postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsini və təkmilləşdirilməsini tələb edir. Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi məqsədilə müvafiq strategiyanın hazırlanması zəruridir.

Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi strategiyası

regional məqsədlərə nail olmaq mexanizmindən ən rəşional, optimal və səmərəli istifadəni təmin edən maliyyə-investisiya sisteminin inkişafı modelidir. Bu strategiya dövlətin balanslaşdırılmış maliyyə-investisiya siyasətinin reallaşdırılmasının əsas alətlərindən biridir. Bu strategiyayı reallaşdırarkən postkonflikt ərazilərin sosial-iqtisadi inkişaf məqsədlərinə nail olmaq üçün tədbirlərin hazırlanması üzrə strateji təhlilin aparılması, daxili və xarici amillərin hərtərəfli öyrənilməsi və onların təsirinin müəyyənləşdirilməsi böyük önəm daşıyır. Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi strategiyası çərçivəsində görülən tədbirlər həmin ərazilərin maliyyə sabitliyinin bərpasına, maliyyə-investisiya axınlarının intensivləşdirilməsinə və gələcək inkişafın təmin edilməsinə yönəlmiş tədbirlərdir. Özəl investorların cəlb edilməsi maliyyə yükünün yenidən bölüşdürülməsinə kömək edər, bu, dövlətdən əlverişli rejim yaratmağı tələb edir. Dövlət və özəl investorlar arasında uğurlu əməkdaşlıq zamanı elə innovativ inkişaf yolu seçilməlidir ki, bu yolla ərazilərin mövcud potensialını tam olaraq reallaşdırmaq mümkün olsun.

Postkonflikt ərazilərin maliyyələşdirilməsində xarici donor təşkilatları, beynəlxalq maliyyə institutları və potensial xarici investorlarla məsləhətləşmələr aparmaq, onların hansı həcm və miqyasda iştirakı formalarını müəyyənləşdirmək lazımdır. Bu qurumların bərpa işlərinin maliyyələşdirilməsində iştirakı məqsədli və subsidiyalaşdırılmış qrantlardan tutmuş uzunmüddətli güzəştli kreditlərə, birbaşa və portfel investisiyalara qədər müxtəlif formalarda ola bilər.

Hazırda dövlət-özəl əməkdaşlıq platforması postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi üçün mühüm vasitədir. Məhdud büdcə resursları və aktual sosial-iqtisadi problemlərin həlli zərurəti şəraitində xüsusilə vacibdir. Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizmlərinin inkişafının intensivləşdirilməsi baxımından dövlət-özəl əməkdaşlıq layihələrinin səmərəli və uğurla reallaşdırılması məqsədilə respublikada hakimiyyət orqanları öz səylərini gücləndirməlidir. Dövlət-özəl əməkdaşlığının inkişafı üçün şərait səmərəli qanunvericilik bazasının, regionda effektiv strateji planlaşdırma sisteminin olması, bu mexanizmin inkişafı üçün güclü idarəetmə orqanlarının olması, layihələrin idarə edilməsi metodologiyasından istifadə və dövlət-özəl əməkdaşlığının bütün iştirakçılarının

səmərəli qarşılıqlı fəaliyyəti zəruri şərtidir. Dövlət-özəl əməkdaşlıq mexanizmi çərçivəsində reallaşdırılan tədbirlər kompleksi postkonflikt ərazilərdə investisiya proseslərinin aktivləşdirilməsi üçün səmərəli sosial-iqtisadi siyasətin formalaşdırılmasına imkan verəcəkdir.

Beləliklə, bizə görə postkonflikt ərazilərin maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsinin əsas istiqamətləri bunlar ola bilər:

- Postkonflikt ərazilərin inkişaf strategiyasının prioritetlərinə uyğun olaraq maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi üçün əlverişli mühitin formalaşdırılması;

- Postkonflikt ərazilərdə maliyyə-investisiya mexanizminin inkişafının intensivləşdirilməsi strategiyasının hazırlanması və reallaşdırılması;

- Postkonflikt ərazilərdə təsərrüfat fəaliyyətinin bütün sahələrinin maliyyə-investisiya mənbələri ilə hərtərəfli əhatə olunmasına və ərazi subyektlərinin təsərrüfat müstəqilliyinin bərqərar olmasına yönəlmiş regionun resurs təminatının optimallaşdırılması;

- Regional və yerli səviyyədə qanunvericilik və icra hakimiyyəti orqanlarının işinin məhsuldarlığının və şəffaflığının artırılması;

- Postkonflikt ərazilərin öz resurs bazasının genişləndirilməsi məqsədilə stimulların inkişafı;

- Risk amillərinin və qeyri-müəyyənliyin ərazinin maliyyə-investisiya mexanizminə təsirinin azaldılması və neytrallaşdırılması elementlərinin formalaşdırılması;

- Ərazidə fəaliyyət göstərən ev və fermer təsərrüfatlarının və sahibkarlıq subyektlərinin dövrüyyə və əsas kapitalının fasiləsiz maliyyələşdirilməsi məqsədilə regional bank-kredit sisteminin formalaşdırılması və kredit cəlbediciliyinin artırılması və s.

Açar sözlər: Azərbaycan, postkonflikt ərazilər, investisiyalar, maliyyə, investisiya-maliyyə mexanizmi, investisiya-maliyyə resursları, investisiya cəlbediciliyi, maliyyə mənbələri.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Глухова, Е.А. Экономический и социальный аспект восстановления постконфликтных территорий / Е.А. Глухова // Сборник научных работ серии "Экономика". – 2023. № 29, – с. 52-60.

2. Əliyev, Ş.T. Qarabağ regionunda bərpa və dirçəliş proseslərinin aktual aspektləri. Regional iqtisadiyyat: Müasir aspektlər və aktual məsələlər

adlı Respublika elmi konfransının materialları. – Sumqayıt, – 22–23 aprel 2021, – s. 253-256.

3. Mahmudova, L.F. Azərbaycanda strateji innovasiya fəaliyyətinin investisiya-maliyyə təminatının aktual məsələləri. Audit – 2019. № 4, Cild 26, – s.24-36.

4. Гуркин, О.В. Совершенствование финансового механизма как способ обеспечения развития экономики страны / О.В. Гуркин, М.А. Сиром // Образование и наука без границ: социально-гуманитарные науки. – 2016. № 5, – с. 12-16.

5. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. – Bakı, – 10 dekabr 2021.

6. Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı.

7. Алиев, Ш.Т. Актуальные проблемы и объективные реалии мирового опыта в восстановлении освобожденных от оккупации территорий / Ш.Т. Алиев, Л.А. Меликова // Развитие науки и практики в глобально меняющемся мире в условиях рисков: сборник материалов IX Международной научно-практической конференции, – Москва, – 28 марта 2022, – с. 277-286.

8. Махиев, З.З. Содержание региональной системы привлечения инвестиций / З.З. Махиев // Скиф. Вопросы студенческой науки. – 2019. № 5-1(33), – с. 436-442.

9. ARDSK: [Elektron resurs]/ URL: <https://www.stat.gov.az/source/regions/>.

ФАТИМА МУСАЕВА

Докторант Азербайджанского
Государственного Университета Нефти и
Промышленности
E-mail: fatima.musayevam@gmail.com

Пути развития инвестиционно-финансовых механизмов в постконфликтных территориях Азербайджана РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются проблемы разработки и внедрения инвестиционных и финансовых механизмов на постконфликтных территориях Азербайджана. Проанализированы и обобщены вопросы эффективной организации инвестиционно-финансовых механизмов. Была

рассмотрена решающая роль инвестиционных и финансовых механизмов в продуктивном использовании природных и экономических ресурсов постконфликтных территорий. Были освещены проблемы и пути решения финансирования инвестиционных проектов, реализуемых в постконфликтных регионах. Даны предложения по совершенствованию инвестиционных и финансовых механизмов в проектах и мероприятиях по интенсификации Великого Возвращения в постконфликтные регионы в ближайшем будущем.

Ключевые слова: *Азербайджан, постконфликтные территории, инвестиции, финансы, инвестиционно-финансовый механизм, инвестиционно-финансовые ресурсы, инвестиционная привлекательность, финансовые источники.*

FATIMA MUSAYEVA

Doctoral student at Azerbaijan State Oil and Industry University

E-mail: fatima.musayevam@gmail.com

Ways of development of investment and financial mechanisms in post-conflict zones of Azerbaijan
SUMMARY

The article examines the problems of development and implementation of investment and financial mechanisms in the post-conflict territories of Azerbaijan. The issues of effective organization of investment and financial mechanisms are analyzed and generalizations are made. The decisive role of investment and financial mechanisms in the productive use of natural and economic resources of post-conflict territories was considered. The problems and solutions of financing investment projects implemented in post-conflict regions were highlighted. Proposals were put forward to improve investment and financial mechanisms in projects and events to intensify the Great Return to post-conflict regions in the near future.

Keywords: *Azerbaijan, post-conflict territories, investments, finances, investment and financial mechanism, investment and financial resources, investment attractiveness, financial sources.*